

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/119/2020
Identifikačné číslo spisu:	8117222435
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2022
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:8117222435.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalujúceho Pozemkového spoločenstva urbarialistov Klenov, so sídlom v Klenove 140, IČO 31 957 048, zastúpeného JUDr. Tiborom Sásfaiom, advokátom v Košiciach, Mlynárska 15, proti žalovaným 1/ Slovenská republika, Slovenský pozemkový fond, so sídlom v Bratislave, Búdková 36, IČO: 17 335 345 a 2/ Lesy Slovenskej republiky, š.p., so sídlom v Banskej Bystrici, Námestie mieru 8, IČO: 36 038 351, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 10C/36/2017, o dovolaní žalujúceho proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. januára 2020 sp. zn. 8Co/14/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 30. januára 2020 sp. zn. 8Co/14/2019 aj rozsudok Okresného súdu Prešov zo 4. októbra 2018 č. k. 10C/36/2017-72 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Prešov na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo 4. októbra 2018 č. k. 10C/36/2017-72 zamietol žalobu, ktorou sa žalujúce na žalovaných domáhalo určenia, že je podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností v obci a katastrálnom území H., bližšie identifikovaných v žalobe parcelnými číslami, výmerami, druhmi pozemkov aj veľkosťou spoluvlastníckych podielov majúcich prislúchať žalujúcemu (ďalej tiež len „sporné nehnuteľnosti“). Žalovanej 1/ nepriznal náhradu trov konania a u žalovaného 2/ vyslovil, že tento má nárok náhradu trov konania voči žalujúcemu v rozsahu 100 %, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku. Takýto rozsudok odôvodnil vo veci samej právne ust. § 61 a § 228 ods. 1 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení zákona č. 87/2017 Z. z. a dnes už i neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „C. s. p.“) i s odkazmi na § 79 C. s. p. a § 92 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku (zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, platného a účinného do 30. júna 2016 a zrušeného v rámci rekodifikácie civilného procesu práve jedným z ustanovení C. s. p., ďalej tiež len „O. s. p.“), § 8 ods. 1 písm. c/ a d/, § 13, § 16 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a § 17 ods. 1 zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „zákon č. 180/1995 Z. z.“), § 34 ods. 14 zákona SNR č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva,

pozemkových úradoch, pozemkovom фонде a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších zmien a doplnení, § 50 ods. 3 a 6 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch a § 36a písm. a/ zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), i tohto v znení neskorších zmien a doplnení. Vecne mal i s poukazom na dve rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolačí súd“) vo veciach sp. zn. 3Cdo/51/2009 a 6Cdo/214/2011 a ďalšie dve rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej tiež len „NS ČR“) sp. zn. 22Cdo/3838/2010 a 29Odo/119/2006 (druhé z nich uverejnené ako R 1/2007) za to, že žalovaným chýbala vecná (tzv. pasívna) legitimácia, nakoľko obaja mali len postavenie správcu majetku iných osôb (o. i. nezistených vlastníkov podľa zákona č. 180/1995 Z. z.) a nie v katastri zapísaných podielových spoluvlastníkov sporných nehnuteľností, držiacich tie podiely, o ktoré usilovalo žalujúce. Hoci takýmto ostatným v katastri zapísaným spoluvlastníkom bolo (je) už neexistujúce (zaniknuté) Jednotné roľnícke družstvo v Klenove (bez ďalších identifikačných znakov), toto podľa názoru súdu prvej inštancie spĺňalo predpoklady nezisteného vlastníka, ktorým môže byť aj nežijúca (neexistujúca) osoba, nadaná pre účely súdneho konania procesnou subjektivitou a práve voči nemu mala byť preto žaloba podaná. Pokus žalujúceho o opravu žaloby, spočívajúci v nahradení oboch žalovaných takýmto „subjektom“ a vo vykázaní žalovaných zhora (u žalovanej 1/ presnejšie Slovenského pozemkového fondu, ďalej tiež len „SPF“ alebo „fond“) do pozície zástupcov žalovaného podľa prvoinštančného súdu nebol účinný, pretože tu nešlo o neúplné označenie žalovaných v žalobe, umožňujúce taký postup a podobne bolo treba posudzovať aj následný návrh na rozšírenie žaloby (v skutočnosti rozšírenie okruhu strán sporu) o takýchto žalovaných, ktorý bol zjavným a v zmysle vyššie uvádzanej judikatúry NS ČR neprípustným úmyslom obísť inštitút zámeny účastníkov upravený v O. s. p. a úpravou z C. s. p. už opustený.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalujúceho rozsudkom z 30. januára 2020 sp. zn. 8Co/14/2019 podľa § 387 C. s. p. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a i o trovách odvolacieho konania rozhodol prakticky totožne ako súd prvej inštancie. Pominúc tu pojatie aj ním (v zhode so súdom prvej inštancie) do záhlavia rozsudku žalobe a ani procesnému právu nezodpovedajúce označenie žalovanej 1/ spôsobom „Slovenská republika - Slovenský pozemkový fond ...“ (hoci v žalobe aj vo všetkých ďalších podaniach vyjmúc odvolanie, resp. i dovolanie, pri ktorých vyhotovovaní sa žalujúce zjavne nechalo pomýliť označeniami zvolenými nižšími súdmi, boli obe takéto právnické osoby oddelené čiarkou a nie spojené pomlčkou, čo z pohľadu úvah súdu prvej inštancie o riadnom označení strán sporu rozhodne nebolo bez významu - tu porovnaj najmä č. l. 1, 48, 72, 80 a 125 spisu a tiež napr. uznesenie najvyššieho súdu z 22. februára 2017 sp. zn. 6Cdo/9/2016), sa odvolací súd nad rámec rekapitulácie odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, odvolania žalujúceho, vyjadrenia žalovaného 2/ a konštatovania správnosti skutkových i právnych záverov súdu prvej inštancie (ktoré si tak bolo možno osvojiť a v plnom rozsahu na ne odkázať) obmedzil už len na poukaz na ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, reprezentovanú rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 5MCdo/1/2010, v zmysle ktorej žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti musí smerovať voči všetkým v katastri zapísaným vlastníkom, na nespornosť, že žalovaní v katastri ako vlastníci zapísaní nie sú a preto je záver o nedostatku ich vecnej legitimácie správnym a na absenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení za takejto situácie (?).

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podalo dovolanie žalujúce, navrhujúce zrušenie rozsudkov oboch nižších súdov a vrátenie veci na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. Prípustnosť dovolania vyvodzovalo z § 420 písm. f/ aj § 421 ods. 1 písm. a/, b/ aj c/ C. s. p. Vytýkanú zmätočnosťnú vadu a aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím i prvoinštančným súdom podľa jeho názoru založili ako nesprávnosť názoru o možnosti zapojenia do konania aj už neexistujúcej právnickej osoby (zaniknutej bez právneho nástupcu), odporujúceho záverom z judikátov R 65/1996 a R 115/2001, tak aj zaštitenie sa súdom prvej inštancie len časťou českej judikatúry, ktorá ani v podmienkach NS ČR nie je jednotná (poukaz na rozhodnutie vo veci 23 Cdo 4363/2010 aj komentár k C. s. p., podľa ktorých sa pri rozhodovaní o návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania nezohľadňuje vecná legitimácia a aj odstráneniu jej prípadného nedostatku slúži inštitút pristúpenia ďalšieho subjektu do konania) a napokon (i keď rozhodne nie v poslednom rade) nevyporiadanie sa odvolacieho súdu s kľúčovými odvolacími námietkami neskoršieho dovolateľa, ktorými bolo trvajúce presvedčenie o neexistencii procesnej

subjektivity už zaniknutej právnickej osoby a o nemožnosti jej považovania (len) za nezisteného (a nie za neexistujúceho) vlastníka a nepodanie korektného výkladu časti rozhodnej právnej úpravy (zo zákona č. 180/1995 Z. z.) citovanej súdom prvej inštancie, vyvolávajúcej pochybnosti o tom, či správca má byť do prípadných súdnych sporov zapojený ako strana sporu alebo len ako jej zástupca. Dovoláním formulovalo aj právne otázky, od ktorých vyriešenia boli závislé rozhodnutia nižších súdov v tejto veci, ktoré podľa jeho názoru v doterajšej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu (najmä pre existenciu relatívne novej procesnej úpravy, vykazujúcej určité odlišnosti od tej skoršej) neboli vyriešené a ktorými sú I. či preukázateľne zaniknutá právnická osoba môže byť označovaná ako neznámy vlastník s procesnou subjektivitou ako strana sporu v zmysle § 61 C. s. p. a II. či samotná skutočnosť, že v žalobe označeného žalovaného nepovažuje súd za pasívne legitimovaného, prejudikuje bez ďalšieho zamietnutie návrhu na prístupenie do konania ďalšieho žalovaného (ktorého aj súd považuje za legitimovaného).

4. Žalovaní dovolacie návrhy nepodali.

5. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie podala včas (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana sporu, v ktorej neprospech boli vydané rozhodnutia oboch nižších súdov (§ 424 C. s. p.) a to za splnenia i podmienky jej zastúpenia a spísania dovolania na to určenou osobou (§ 429 ods. 1 C. s. p.), prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie treba považovať za prípustné i dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach §§ 420 a 421 C. s. p.

7. Podľa § 420 písm. f/ C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017 - tu aj k uvedenému skôr i neskôr sa pritom žiada poznamenať, že rozhodnutiami s časťou spisovej značky tvorenou súborom písmen „Cdo“ sa rozumejú rozhodnutia najvyššieho súdu z ním uskutočnených dovolacích konaní). Dovolací súd preto aj v tomto prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

9. Pojmovým znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p. je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a miera možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie

súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

10. Už v režime skoršej úpravy občianskeho súdneho konania (účinnnej do 30. júna 2016) dospel najvyšší súd tiež k ďalšiemu záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením a na tomto zotrúva rozhodovacia prax najvyššieho súdu aj za účinnosti novej právnej úpravy (R 24/2017 a tiež 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018). I v prejednávanej veci vzhľadom na opretie dovolania aj o úpravu z § 421 ods. 1 C. s. p. má tento záver význam v tom smere, že nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom možno v režime dnes účinnnej úpravy civilného procesu namietat' (úspešne) len za pomoci dovolania podaného za splnenia podmienok podľa § 421 C. s. p. (a zásadne tá istá dovolaním vytýkaná nesprávnosť nemôže zakladať prípustnosť dovolania podľa § 420 aj § 421 C. s. p. - nech aj ani toto pravidlo, podobne ako väčšina ďalších, neplatí celkom bezvýnimčne a z okolností prípadu v prejednávanej veci by šlo usudzovať na to, že práve tu ide práve o jednu z oných výnimiek).

11. Žalujúce dovolaním namietalo najmä (vychádzajúc z chronológie dovolacích dôvodov v dovolaní aj v zákone, ktorého sú súčasťou, t. j. v C. s. p.), že k vade zmätočnosti predpokladanej ustanovením § 420 písm. f/ C. s. p. došlo v dôsledku toho, že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sa nielen náležite, ale prakticky vôbec nevysporiadalo s jeho podstatnou argumentáciou z odvolania, ktorej tzv. leitmotívom bol (je) na jednej strane nesúhlas s prvoinštančným súdom podsúvaným názorom o možnosti zapojenia do konania (na strane žalovaného) aj už neexistujúcej právnickej osoby a na strane druhej odmietnutie (rovnakým súdom) akceptovania procesných úkonov, ktorými by mohlo byť takémuto názoru učinené zadost' (v tomto prípade s poukazom na judikatúru NS ČR, ktorá pre konajúci súd nebola záväzná a ktorá interpretuje procesnú úpravu v slovenských podmienkach už prekonanú).

12. Podľa zjednocujúceho stanoviska najvyššieho súdu R 2/2016 (z 3. decembra 2015), prijatého ešte za účinnosti O. s. p., „nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p. a výnimčne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska, samozrejme len pokiaľ ide o jeho druhú vetu (na rozdiel od tej prvej pre „opustenie“ novou úpravou dovolania a dovolacieho konania pojmu „iná vada“) nedotkli, preto ho treba (v rozsahu práve uvedenom) považovať naďalej za aktuálne.

13. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 C. s. p.); odvolací súd sa však v odôvodnení musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 C. s. p.).

14. V danom prípade nemožno inak, než konštatovať, že odvolací súd sa napriek výslovnému príkazu urobenému súčasťou ustanovenia § 387 ods. 3 C. s. p. nevysporiadal v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozsudku s takými tvrdeniami žalujúceho z jeho odvolania, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné a to za situácie, keď žalujúce (o. i.) výslovne namietalo, že už predtým sa s takouto argumentáciou nevysporiadal (resp. neurobil tak dostatočne dôsledne) súd prvej inštancie.

15. Možnosť plného stotožnenia sa odvolacieho súdu s odôvodnením ním preskúmaného rozhodnutia súdu prvej inštancie a obmedzením sa na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (ako pravidlo) a súvisiaca možnosť doplnenia (odvolacím súdom) na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalších dôvodov (v tomto prípade možnosť majúca povahu výnimky z pravidla, ktorej uplatnenie prichádza do úvahy podľa toho, aký argumentačný priestor súd prvej inštancie úplnosťou svojej argumentácie odvolaciemu súdu ponechá) je síce súčasťou úpravy

slovenského civilného procesu už spred čias nadobudnutia účinnosti C. s. p. (tu por. § 219 ods. 2 O. s. p.), v rámci rekodifikácie však zákonodarcu do zákona výslovne zanesol aj to, čo v skoršom čase šlo (a bolo nutné) vyvodíť z logiky úpravy a jej účelu a čoho podstatu možno vyjadriť tak, že možnosť praktického prevzatia argumentácie súdu prvej inštancie odvolacím súdom neznamená odvolací súd hoc aj len veľmi stručne a úmerne okolnostiam konkrétneho prípadu reagovať na argumentáciu z odvolania (prinajmenšom tak, že sa poukáže na tie odvolacie námietky, ktoré sú iba opakovaním už súdom prvej inštancie neprijatej argumentácie, ku ktorej však takýto súd zaujal adresné stanovisko, alebo aspoň zrozumiteľne vysvetlil, prečo táto bola bez právneho významu a v prípade iných námietok odvolací súd ozrejmi, prečo spôsob nazerania na problém neboli spôsobilé ovplyvniť). Tým sa samozrejme nemá na myslieť, že odvolateľovi musí byť dané za pravdu, ale že musí dostať objektívne zrozumiteľnú odpoveď na svoj špecifický argument.

16. Pretože odvolací súd v prejednávanej veci nielenže nezaujal k otázkam urobeným súčasťou odvolania žalujúceho i argumentácie tejto strany sporu z času predchádzajúceho rozhodnutiu súdu prvej inštancie žiadne stanovisko, ale dokonca sám argumentáciu použitú súdom prvej inštancie na podporu ním zvoleného spôsobu rozhodnutia prinajmenšom čiastočne spochybnil úvahami o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (zmiešavajúc takto dôvod súdu prvej inštancie zo sféry hmotného práva s vlastným odchylným dôvodom majúcim pôvod výlučne v práve procesnom), vylučovalo to akýkoľvek iný záver dovolacieho súdu než ten, že v tomto prípade došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f/ C. s. p. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v jeho rozsudku s takými odvolacími tvrdeniami odvolateľa, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné (čo inak platí aj u jeho procesného súpera, ak rozhodnutie odvolacieho súdu vyznie v jeho neprospech a založí tým oprávnenie tejto strany sporu na dovolanie), je totiž tak závažným nedostatkom rozhodnutia (a zásahu ním do procesných práv strany sporu), ktorého intenzita zakladá (až) porušenie práva na spravodlivý súdny proces. Tu opisované opomenutie odvolacieho súdu poskytnúť adresnú odpoveď na špecifickú argumentáciu z odvolania sa pritom v tomto prípade javilo zvlášť markantným, ak súčasťou námietok z odvolania bol aj nesúhlas s názorom o procesnej subjektivite (a možnosti žalovania) už zaniknutej právnickej osoby a odvolací súd tu neponúkol (v záujme urobenia odôvodnenia svojho potvrdzujúceho rozsudku čo najviac presvedčivým) žiaden návod, koho žalovať vtedy, ak ostatný v katastri zapísaný vlastník, voči ktorému má požiadavka uplatnená žalobou o určenie vlastníctva smerovať, už neexistuje (kde sa žiadalo prinajmenšom prísť s argumentáciou, prečo - ak má aj v tejto časti platiť záver o správnosti právnych záverov súdu prvej inštancie a stotožnení sa s nimi - za nezisteného vlastníka podľa úpravy v zákone č. 180/1995 považovať aj „subjekt“ bez spôsobilosti mať práva a povinnosti). Neobstoí tu pritom výhrada, že úlohou súdov nie je poskytovať rady, ako v spore uspieť, pretože tu ide iba o vytvorenie podmienok pre vecné vyriešenie problému (na koho strane a prečo je uplatnené právo) bez toho, aby tomuto zabránila či už prekážka nedostatku právneho vzťahu u niektorej zo strán sporu alebo iná (práve odvolacím súdom zmienená, i keď v tomto prípade nepatrične) prekážka v podobe nedostatku základného procesného predpokladu určovacej žaloby podľa § 137 písm. c/ C. s. p. a odvolací súd pri takomto dopĺňaní argumentácie zdôrazňujúcej správnosť rozhodnutia v prvej inštancii ani nič neriskuje (nakolko odvolateľ pri zachovaní riadneho postupu oboch nižších súdov v tomto štádiu konania už nemá možnosť zmeniť žalobu ani navrhnúť pristúpenie ďalšieho subjektu, tu porovnaj i § 371 a § 378 ods. 2 C. s. p.).

17. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p. zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015) a na tomto zotrúva prevažujúca rozhodovacia prax najvyššieho súdu aj po nadobudnutí účinnosti predpisov tvoriacich súčasť rekodifikácie slovenského civilného procesu (2Cdo/5/2018, 3Cdo/146/2018, 8Cdo/70/2017). Nielen preto, že v poslednej dobe možno najmä z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vysledovať požiadavku na zaujímanie stanovísk najvyššieho súdu

aj k nastoľovaným právnym otázkam bez ohľadu na zistenú zmätočnosť, ale predovšetkým preto, že v tejto konkrétnej veci záujem na korektnom vysporiadaní sa s námietkami žalujúceho proti názorom teraz už oboch nižších súdov prikazuje tieto neponechať celkom bez odpovede, dovolací súd považuje za potrebné záverom (na okraj) uviesť (v tomto prípade inak bez obmedzení plynúcich zo spôsobu vymedzenia a formulovania v dovolaní otázok, od vyriešenia ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktoré tento podľa dovolateľa nevyriešil správne) nasledovné :

18. Požiadavka na nasmerovanie žaloby o určenie vlastníctva proti vlastníkovi zapísanému v katastri je síce naďalej opodstatnenou a zodpovedajúcou záverom ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, keďže ale súčasťou jeho rovnako ustálenej rozhodovacej praxe (na ktorú bola upriamená pozornosť i dovolaním) je tiež záver o možnosti meritórneho rozhodovania (o podstate žalobou uplatneného nároku) len za splnenia procesných podmienok, z ktorých jednou je procesná subjektivita strán sporu podľa § 61 a nasl. C. s. p. (v minulosti spôsobilosť byť účastníkom konania podľa § 19 O. s. p.) a žiadne z ustanovení použitých súdom prvej inštancie ani žiadne iné ustanovenie žiadneho platného a účinného právneho predpisu neposkytuje oporu pre názor o pretrvaní (resp. prinavrátení) procesnej subjektivity aj už nežijúcej fyzickej alebo už zaniknutej právnickej osoby, jedinou ústavne i zákonne konformnou interpretáciou úpravy o nezistených vlastníkoch z § 8 ods. 1 písm. d/ v spojení s § 13 a § 16 ods. 1 písm. b/ zákona č. 180/1995 Z. z. je podľa názoru dovolacieho súdu tá (rozhodne reštriktívnejšia než prijatá súdom prvej inštancie), podľa ktorej nezisteným vlastníkom spôsobilým aj zapojenia do prípadných sporov môže byť len osoba so spôsobilosťou mať práva a povinnosti, t. j. žijúca fyzická osoba, stále existujúca právnická osoba alebo niektorý zo subjektov, ktorým osobitné zákony priznávajú procesnú subjektivitu (a obvykle aj spôsobilosť mať práva a povinnosti) za cenu vyhnutia sa ich označeniu za právnické osoby (napr. súdy), u ktorej je parametrom jej neznámosti to, že sa nevie, komu konkrétne prináleží vlastnícke právo naposledy zapísané v prospech už preukázateľne nežijúcej fyzickej alebo neexistujúcej právnickej osoby.

19. Zdanlivú rozpornosť úprav z § 16 ods. 1 písm. b/ zákona č. 180/1995 Z. z. (podľa ktorého fond nakladá podľa tohto zákona a podľa osobitných predpisov s pozemkami s nezisteným vlastníkom (§ 13), z § 16 ods. 2 rovnakého zákona (podľa ktorého ak je potrebné, fond v konaní pred súdom alebo pred orgánmi verejnej správy zastupuje vlastníkov pozemkov uvedených v odseku 1 písm. b/ a c/; obdobne postupuje správca) a (do tretice) z § 17 ods. 1 zákona, o ktorom je reč (podľa ktorého fond pri nakladaní s pozemkami uvedenými v § 16 ods. 1 vystupuje vo vlastnom mene, a to aj pred súdmi a orgánmi verejnej správy) ide podľa názoru dovolacieho súdu preklenúť takým výkladom, pri ktorom pre vystupovanie fondu alebo správcu v konaní pred súdom (len) v pozícii zástupcu nezisteného vlastníka je určujúce, či predmetom sporu je sama existencia vlastníckeho práva (na strane zastupovaného). Ak sa naopak spor týka nakladania fondu s pozemkami (čím treba rozumieť všetky do úvahy prichádzajúce formy dispozície), fond tu vystupuje pred súdom (podobne ako aj vo sfére hmotného práva) vo vlastnom mene (ako strana sporu).

20. Návod, ako riešiť problém označenia vlastníka v podobných prípadoch, najvyšší súd priniesol už v uznesení z 24. februára 2016 sp. zn. 6Cdo/11/2016, v ktorom (o. i.) uviedol, že riešením, ako problém preklenúť, sa javí len druhové pomenovanie označenia účastníka majúceho byť zastúpeného Slovenským pozemkovým fondom v takomto prípade, napr. spôsobom „Neznámy (resp. nezistený) vlastník nehnuteľností ...“, zast. Slovenským pozemkovým fondom ...“ alebo „Neznámy (nezistený) právny nástupca ostatného pozemkovoknižného vlastníka menom ...“, zast. Slovenským pozemkovým fondom, ...“ a na ktoré v ďalšom odkazuje.

21. V prejednávanej veci bolo konanie od jeho začatia zaťažené pochybnosťami o tom, či v procesnom postavení žalovaných majú vystupovať „len“ dve alebo „až“ tri právnické osoby (nakoľko - ako už bolo uvedené vyššie - v žalobe boli označení Slovenská republika, SPF aj Lesy Slovenskej republiky š.p. s priradením im síce iba dvoch poradových čísel, avšak za stavu oddelenia označení prvej a druhej z takýchto osôb čiarkou a uvedenia oboch v prvom páde, čo evokovalo skôr záujem na ich samostatnom vystupovaní, než na konaní druhej z nich za prvú) a pokiaľ najskôr súd prvej inštancie a po ňom i odvolací súd tieto pochybnosti korigovali bez výzvy žalujúcemu, odhliadajúc od „kvality“ takej korekcie

tým porušili jeho výlučné dispozičné oprávnenie so žalobou. Na tomto nič nemenilo taktiež už vyššie spomenuté pomýlenie žalujúceho (nižšími súdmi) v tom, ako má vyzerat' správne označenie štátu a osoby konajúcej v jeho mene v prípade záujmu zapojiť do konania aj štát, pretože súd (v duchu zásady „iura novit curia“, t.j. súd pozná právo) môže prihliadať len na také podania (a priznať im príslušné účinky), ktorými sa pôvodne vadné podania opravujú a nie aj na tie, ktorými sa buď pôvodne bezchybné podania kazia alebo tie s vadami kazia ešte viac. Logickým dôsledkom týchto úvah bola potom ako nesprávnosť záveru súdu prvej inštancie o nemožnosti opravovania žaloby s poukazom na jej bezchybnosť, tak i prinajmenšom predčasnosť jeho ďalšieho záveru o nemožnosti vyhovieť návrhu žalujúceho na pristúpenie do sporu ďalšieho subjektu (hoci týmto malo byť vyhovieť návrhu súdu, ktorý vzhľadom na uvedené vyššie nešlo akceptovať).

22. Bez povšimnutia v tejto súvislosti napokon nemohlo ostat' ani to, že aj pominúc dovolaním namietanú nejednotnosť judikatúry NS ČR, viažúcej sa k problému rozhodovania o návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania, podľa všetkého došlo (zo strany súdu prvej inštancie) k prehliadnutiu (či nedoceneniu významu) práve toho legislatívneho posunu, ktorý mal byť využitý na odôvodnenie zamietnutia príslušného procesného návrhu žalujúceho (v odôvodnení rozsudku prvoinštančného súdu). Ak totiž pôvodná slovenská pracovala a aktuálna česká úprava stále pracuje s inštitútom zámeny účastníkov a popri ňom obe tiež s ďalším aj dnes poznaným inštitútom pristúpenia ďalšieho účastníka (subjektu), závery z rozhodnutí NS ČR uvádzaných v rozsudku súdu prvej inštancie sú evidentne použiteľnými práve a len v situácii, v ktorej problém nezapojenia do sporu od jeho začatia všetkých alebo tých, ktorí by v ňom mali byť, možno riešiť jedným i druhým spôsobom. Len vtedy by využitie jedného postupu, hoci by bol namieste ten druhý, šlo vyhodnotiť ako obchádzanie úpravy priamo slúžiacej sledovanému účelu inou, ktorá k takémuto cieľu nevedie celkom priamo; o taký prípad (a súčasne o použiteľnosť záverov z českých rozhodnutí spomínaných súdom prvej inštancie) však nepôjde a nebude môcť ísť vtedy, ak iniciátorovi konania z niekdajších dvoch možností zákonodarca ponechal už len jednu.

23. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 C. s. p.). Dovolací súd zruší aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, len ak nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 2 C. s. p.). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 C. s. p.). Formálne v tejto veci prvou z dovolaní vytykánych vád (tou zmätočnosťou) bol zaťažený len rozsudok odvolacieho súdu (keď tento sa nevysporiadal s odvolacími námietkami - na rozdiel od rozsudku prvoinštančného súdu, v ktorom názor, nech aj v tom rozhodujúcom nesprávny, odôvodnený a to objektívne zrozumiteľne bol). Súčasná procesná úprava však oproti tej skoršej nevyžaduje ako podmienku zrušenia rozhodnutia aj súdu prvej inštancie jeho zaťaženie rovnakou vadou, ktorou bolo postihnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (§ 243b ods. 3 veta prvá O. s. p.), ale túto podmienku nahradila inou podmienkou nemožnosti dosiahnutia nápravy iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Práve o taký prípad šlo aj v tentoraz prejednávanej veci, pretože odvolací súd po prípadnom zrušení len jeho rozsudku a dôslednom riadení sa právnym názorom vysloveným v zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu by aj tak nemal inú možnosť, než zrušiť aj rozsudok súdu prvej inštancie, najmä ale odstraňovanie základných vád žaloby a i rozhodovanie o návrhoch na zmeny v okruhu strán sporu sú buď primárnou alebo výlučnou doménou konania v prvej inštancii.

24. Najvyšší súd preto rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku tohto uznesenia.

25. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.